

НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ (Сонгох даалгавар)

Санамж:

1. Зохиолын хэсгийг анхааралтай уншиж ойлгоорой.
2. Асуулт даалгавар бүрийг анхааралтай, дуустал уншиж гүйцэтгээрэй.
3. Сонгож авсан үг, өгүүлбэрийг эхийн утга санаатай холбож ажиглаарай.
4. Сонгох даалгавраас зөвхөн нэгийг сонгоорой. (Даалгавар бүр 2 оноотой)

Би аргалчин

Наймтайдаа би адуунд өшиглүүлж бэртээд сургуульд явж чадаагүй юм. Тэгээд “мэдрэл муудсан” гэж нутгийн нэг “доохторын” айлдсанаар арав хүртлээ хөдөө байж аргалчин болсон билээ. Бургасан шээзгий үүрч, хулсан савар бариад, хонины бэлчээрт хүрээгүй хүн аргал түүхийн жаргалыг яахан мэднэ.

Аргалчин хүн яруу найрагч мэт үргэлж эрэлд хатаж, түүнийгээ ямагт олж байдаг юм. Муу аргалчин малын чийртэй гэрийн хаяанаас үл холдон үнгэгдсэн хомоол, хөлдүү хоргол сэлтээр араг шээзгийгээ дүүргэвч тэр нь гал болохоосоо утаа болж, нүдийг нь хорсгох бүлгээ. Харин сайн аргалчин гэрийн бараа тасартал сэргэг бэлчээрт хүрч өвөлжин урьшиж, хаваржин хатсан намрын халтар аргалаар араг дөрвөлжөө дүүргээд, буцахдаа тааралдах олзыг ч гээлгүй хормойлно.

Тэгээд аргалын гал тулган дотор цогтойхон найраг шиг дүрэлзэх агшинд хол явсны ид сая нэг гарч, араг оосорлосон оёмол дээсний мөрөнд шигдсэн хөндүүр өөрөө арилдаг билээ. Аргал түүхдээ би дуртай, халтар аргал олдоосой гэж дуулна. Тэртээ цэнхэр уулсыг давахсан гэж дуулна. Сургуульд явчихсан үеийн нөхдөө дурсан дуулна. Энэ бүхнийгээ ганц мэдэх “Эрэлхэг Монголынхоо” аяар л дуулдаг байлаа.

Сургуулийг би төсөөлөн бодохдоо ном, дуу хоёр заалгачхаад дараа нь олуулаа нийлээд, аргалдаа явдаг байх гэж санана.

Тэгээд миний өдөлж амжаагүй цурам ухаанд араг үүрсэн олон хүүхэд дүрслэгдээд, улмаар лавшруулан бодож, ганц сайхан том аргал тааралдвал овоорон булаацалддаг байхдаа хэмээн эзгүй хээр өөрийгөө цочтол тожигнон инээдэг сэн. (Ж.Лхагва)

1. Эхийн сэдвийг илэрхийлсэн хэлцийг олоорой.
 - A. Гүзээнд наалдсан дэлүү шиг.
 - B. Харганын унгас түүж эсгий хийх.
 - C. Чөтгөрийн бага нь адтай.
 - D. Эрлийг сургаар олдог, эрдмийг хичээлээр сурдаг.
 - E. Бяруу болоогүй байж бух болох.
2. Эхийн гол санааг илэрхийлсэн тулгуур өгүүлбэрийг олоорой.
 - A. Ном, дуу хоёр заалгачхаад дараа нь олуулаа нийлээд, аргалдаа явдаг байх.
 - B. Булаацалддаг байхдаа хэмээн эзгүй хээр өөрийгөө цочтол тожигнон инээдэг сэн.
 - C. Савар бариад, хонины бэлчээрт хүрээгүй хүн аргал түүхийн жаргалыг яахан мэднэ.
 - D. Сургуульд явчихсан үеийн нөхдөө дурсан дуулна.
 - E. Аргалчин хүн яруу найрагч мэт үргэлж эрэлд хатаж, түүнийгээ ямагт олж байдаг юм.
3. Зохиолч, би баатрын хүсэл мөрөөдлийг ямар ямар үгээр илэрхийлсэн бэ?
 - A. өшиглүүлж, яахан мэднэ, мэдрэл муудсан, тожигнотол инээдэг сэн
 - B. цурам ухаан, олон хүүхэд, хонины бэлчээр, овоорон булаацалдах
 - C. олон хүүхэд, бургасан шээзгий, хулсан савар, ном дуу хоёр
 - D. халтар аргал олдоосой, уулсыг давахсан, дурсан дуулна, төсөөлнө
 - E. гал тулга, цогтой найраг, дүрэлзэх агшин, сургууль, халтар аргал

4. “Аргалчин хүн яруу найрагч мэт үргэлж эрэлд хатаж, түүнийгээ ямагт олж байдаг юм” гэсэн өгүүлбэрийн дүрслэх ур маягийг тодорхойлоорой.
- A. Ёгтлол B. Ихэсгэл C. Адилтгал D. Амьдчилал E. Тойруулал
5. Эхийн хэсгүүдийг өгүүлбэрээр хураасныг зөв дараалалд оруулаарай.
- A. Муу аргалчин сайн аргалчин, мөрөөдөл хүслээ дуулна, мөрөөдлийн сургууль, аргалчин болов.
- B. Аргалчин болов, мөрөөдөл хүслээ дуулна, муу аргалчин сайн аргалчин, мөрөөдлийн сургууль.
- C. Аргалчин болов, муу аргалчин сайн аргалчин, мөрөөдөл хүслээ дуулна, мөрөөдлийн сургууль.
- D. Муу аргалчин сайн аргалчин, мөрөөдлийн сургууль, мөрөөдөл хүслээ дуулна, аргалчин болов.
- E. Аргалчин болов, мөрөөдөл хүслээ дуулна, мөрөөдлийн сургууль, муу аргалчин сайн аргалчин.
6. “Сайн аргалчин гэрийн бараа тасартал **сэргэг** бэлчээрт хүрч өвөлжин урьшиж, хаваржин **хатсан** намрын халтар аргалаар араг дөрвөлжөө дүүргээд, **буцахдаа** тааралдах олзыг ч гээлгүй хормойлно” гэсэн хэсгийн тодруулсан үгсийг ямар үгээр солин найруулбал оновчтой вэ?
- A. эзгүй, нойтон, наашлахдаа
- B. онгон, хорчийсон, очихдоо
- C. зэлүүд, үхэшсэн, хүрэхдээ
- D. соргог, эвэршсэн, эргэхдээ
- E. хээр, чийгтэй, зүглэхдээ
7. “Сургуулийг би төсөөлөн бодохдоо ном дуу хоёр заалгачхаад дараа нь олуулаа нийлээд, аргалдаа явдаг байх гэж санана.” зохиомжийг зөв ялган тодорхойлоорой.
- A. Байгалийн зураглал
- B. Орчны дүрслэл
- C. Харилцан яриа
- D. Баатрын хөрөг
- E. Зохиолчийн тэмдэглэл
8. “Аргал түүхдээ би дуртай, халтар аргал олдоосой гэж дуулна” өгүүлбэрт сэтгэлийн ямар өнгө аяс илэрсэн бэ?
- A. Хүсэн тэмүүлсэн өнгө аяс B. Баталж нотолсон өнгө аяс
- C. Харамссан өнгө аяс D. Сургамжилсан өнгө аяс E. Шүүмжилсэн өнгө аяс
9. Адилтгах ур маягт тохирох өгүүлбэрийг олоорой.
- A. Халтар аргалаар араг дөрвөлжөө дүүргээд, буцахдаа тааралдах олзыг ч хормойлно.
- B. Араг оосорлосон оёмол дээсний мөрөнд шигдсэн хөндүүр өөрөө арилдаг билээ.
- C. “Мэдрэл муудсан” гэж нутгийн нэг “доохторын” айлдсанаар арав хүртлээ хөдөө байв.
- D. Аргалын гал тулганд цогтойхон найраг шиг дүрэлзэх агшинд хол явсны ид гарна.
- E. Олуулаа нийлээд, аргалдаа явдаг байх гэж санана.
10. Дараах өгүүлбэрүүдийн утгын харьцааг тодорхойлоорой.
- “Муу аргалчин малын чийртэй гэрийн хаяанаас үл холдоно,
Сайн аргалчин гэрийн бараа тасартал сэргэг бэлчээрт хүрнэ”
- A. Төсөөт утгат B. Эсрэг утгат C. Ойролцоо утгат
- D. Зүйлчилсэн утгат E. Төсөөт ба зүйлчилсэн утгат

11. “Хүүе Даваа, чи юугаа чалчаад суучхав” цэгийн оронд тохирох хэлцийг олоорой.
- А. Дүлий дүмбэ оргиод
С. Долоон булчирхайгаа дэлгээд
Е. Ус балгасан юм шиг
- В. Далан таваар бууж өгөөд
D. Амаа үдүүлсэн юм шиг
12. “Бургасан шээзгий үүрч, хулсан савар бариад, хонины бэлчээрт хүрээгүй хүн аргал түүхийн жаргалыг яахан мэднэ” өгүүлбэрийн хэв шинжийг тодорхойлоорой.
- А. Харилцан угсарсан нийлмэл өгүүлбэр
С. Угсарсан нийлмэл өгүүлбэр
Е. Энгийн дэлгэрэнгүй өгүүлбэр
- В. Зэрэгцсэн нийлмэл өгүүлбэр
D. Холимог нийлмэл өгүүлбэр
13. Гурван бүрэлдэхүүнт цөм өгүүлбэрийг олоорой.
- А. Аргал түүхийн жаргалыг яахан мэднэ.
С. Бургасан шээзгий үүрэв.
Е. Аргалчин аргал түүв.
- В. Хүүхдүүд аргалд явдаг.
D. Олон хүүхэд дүрслэгдэв.
14. “Араг оосорлосон оёмол дээсний мөрөнд шигдсэн **хөндүүр** өөрөө арилдаг билээ” онцолсон үг өгүүлбэрт ямар гишүүн болох вэ?
- А. өгүүлэгдэхүүн
D. тодотгол
- В. өгүүлэхүүн
E. хамжсан тодотгол
- С. харьяаны тодотгол
15. Найруулгын алдаатай өгүүлбэрийг олоорой.
- А. Намайг Төмөрсүх гэнэ, Янжингийн босоо ороолон ч гэнэ.
В. Царайных нь өнгө энэ нүгэлт ертөнцөд амьдрах өдөр тоотой хүн гэдгийг илтгэнэ.
С. Доржийг би сүүлийн гурван жил математикийн хичээл зааснаар мэднэ.
D. Хурдаа нэмэх жамаар хүн төрөлхтөн хөгжиж байна. Энэнээс өөр жам ёс үгүй.
Е. Бат овогтой Дорж нь 1995 онд Сэлэнгэ аймгийн Номгон сумд төрсөн.
16. Төрөл биш утгатай үгийг олоорой.
- А.дуулга В. дуулал С.дуучин D.дуурь Е. дуудлага
17. “Муу аргалчин малын **чийртэй** гэрийн хаяанаас үл холдоно” гэсэн өгүүлбэрийн онцолсон үгийн утгыг олоорой.
- А. Амьтны явсан мөр В. Чихэнд чийр болох С. Зориг хатуужилтай
D. Чадалтай чийрэг хүчирхэг E. Чирэгдэх
18. Нутгийн нэг “доохторын” айлдсанаар арав хүртлээ хөдөө байж аргалчин болсон билээ. өгүүлбэр найруулгын ямар зэрэгт хамаарах вэ?
- А. Нутгийн аялгуу В. Дунд С. Доод D. Дээд Е. Ерийн
19. “Тэртээ цэнхэр уулсыг давахсан гэж дуулна. Сургуульд явчихсан үеийн нөхдөө дурсан дуулна. Энэ бүхнийгээ ганц мэдэх “Эрэлхэг Монголынхоо” аяар л дуулдаг байлаа” өгүүлбэрээс салган онцлох утгатай бүтээврийг олоорой.
- А. гэж В. л С. ыг D. на Е. хоо
20. Зөв бичсэн бүлэг үгсийг олоорой
- А. ширхэгээр, нутгийн, даавралсан, байдгийг, эрхт
В. захисан, цовхчихыг, хүртэлх, овгийн, ундарга
С. явдалаар, таягийг, даахьрсан, хуваарь, сүүдрээс
D. больсон, очхлоор, захидгыг, харцгийг, чүдэнз
Е. учрыг, хэсгийг, дараагын, авьяастай, шатахуун

21. “.....анхаарлын тэмдэг (!) бичнэ” дүрмийг гүйцээж бичээрэй.
- Үйл явдлыг цуваа цагт хүүрнэсэн өгүүлбэрийн эхэнд
 - Ерийн байдлаар захирсан өгүүлбэрийн эцэст
 - Асуусан өгүүлбэрийн эцэст
 - Сэтгэл ихэд хөдлөн хэлсэн өгүүлбэрийн эцэст
 - Нэг санаа илэрхийлсэн олон өгүүлбэрийн эцэст
22. Хэн бэ? хэмээх өгүүлбэрт холбогдох зөв бичгийн дүрмийг олоорой.
- Эгшигт гийгүүлэгч үсэг үгэнд орохдоо заавал эгшигтэй бичигдэнэ.
 - Үгийн дунд л, м, н, в үсгийн дараа б үсгийг бичнэ.
 - Үгийн эхэнд э, ө, у байвал хойшид э дагана.
 - Эгшгийг гээх зэргээр балархай эгшгийн дүрмийг зөрчиж болохгүй
 - Хоёр үгнээс бүтсэн үгэнд заавал эгшиг жийрэглэнэ.
23. Зохиолыг төрөл зүйлтэй нь зөв харгалзуулаарай.
1. жүжиг	а) Д.Нямаа “Шөнийн талд адуу янцгаана”
2. роман	б) Ч.Лодойдамба “Тунгалаг тамир”
3. тууж	с) Л.Түдэв “Хорвоотой танилцсан түүх”
4. яруу найраг	д) Д.Нацагдорж “Учиртай гурван толгой”
5. өгүүллэг	е) Б.Ренчин “Шүхэрч Буनिया”
- A. 1d,2b,3c,4a,5e B. 1a,2d,3b,4c,5e C. 1d,2b,3a,4c,5e
D. 1b,2d,3e,4a,5c E. 1b,2c,3e,4a,5d
24. Дараах эшлэлүүдээс нар, сарны дүрслэл нь бусдаасаа ялгаатай хэсгийг олоорой.
- Дорнын цагаан саран шөнөжин дуулж хононо
Дотно янаг хүүтэйгээ насаараа цэнгэж суумаар
 - Сартай толгодод ингэ гунганах нь сайхан
Шанзны үзүүрт Ай-Нанаа суух сайхан
 - Нар бүлэгнэн мандахаас өмнө
Сар дүлэгнэн жаргахаас урьд
 - Хөмсгөн сарны аялах алсын алс тойрогт
Холын хоёр одны тохиох бяцхан чөлөөнд
 - Сар өдрүүд шувууд шиг нисэн одлоо
Салхин зүгээс агь үнэртэн навчис хийслээ
25. “Авах гээхийн дөрвөн мөрт” шүлэгт дарааллаар тохирох хэсгийг олоорой.

Дөрвөн мөнх аль буй хэмээвээс

Бодь хутаг хүртэл үл сүйдэхийн тул зорьсон мөнх
Булаах хулгай дор үл автахын тул сонссон мөнх
Буруу мөртэй үл одохын тулд амирласан мөнх
Буцалтгүй магад амсахын тул үйлийн мөнх

A. нирваан, буян, үр, эрдэм,	B. нирваан, эрдэм, буян, үр
C. буян, эрдэм, нирваан, үр	D. буян, үр, эрдэм, нирваан,
E. буян, нирваан, эрдэм, үр	

32. Монгол бичгийн эхийг уншаад зөв хөрвүүлснийг олоорой.

٢٠٠٠ ٢٠٠٠ ٢٠٠٠
 ٢٠٠٠ ٢٠٠٠ ٢٠٠٠
 ٢٠٠٠ ٢٠٠٠ ٢٠٠٠

- A. Алив наадамгүйд дургүй
Ахас ихсийг зэргээр хөнгөлөгч
- B. Алиа наадангүйд дургүй
Ахас ихсийг хэргээр хөнгөлөгч
- C. Алив наадангүйд дургүй
Ахас эхсийг зэргээр хүндлэгч
- D. Алиа наадамгүйд дургүй
Ахас эхсийг зэргээр хүндлэгч
- E. Алиа наадангүйд дургүй
Ахас ихсийг зэргээр хүндлэгч

33. “хувцасны оноо” гэсэн утгыг илэрхийлэх үг аль нь вэ?

A.	B.	C.	D.	E.
٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠

34. Буруу бичсэн үгийг олоорой.

A.	B.	C.	D.	E.
٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠

35. Дараах өгөгдлөөс “худаг ус” гэсэн утгыг илтгэх үгийг олоорой.

A.	B.	C.	D.	E.
٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠	٢٠٠٠

ХОЁРДУГААР ХЭСЭГ (Харгалзуулах даалгавар)**Санамж:**

1. Энэ хэсэг сонгох даалгавар биш тул харгалзааг зөв тогтоож, хариуг бөглөөрэй.
2. Зөв харгалзуулсан хариулт бүр 1 оноотой.

2.1 Хэлцийг тайлбартай нь зөв харгалзуулаарай.

a. чөмөг хатаж, шөрмөс сунах	1. ямар нэг сайхан юмны хойноос хөөцөлдөмтгий
b. хаалгаар багтахгаа болих	2. олон газраар явах; хол ойр явж туршлага суух
c. юм үзэж, нүд тайлах	3. туйлын ядарч зүдрэх
d. яргуй хөөсөн ямаа шиг	4. хуурч мэхлэх
e. цонхны цаанаас чихэр долоолгох	5. их зан гаргаж айлд орохоо болих

2.2. Уран зохиолын төрөл зүйлүүдийг зохиолын хэсэгтэй нь зөв харгалзуулаарай.

a. Ерөөл	1. Ган зуднаас хамгаалдаг
Гайхам сайхан Алтай минь
b. Магтаал	2. Шар суран ногттой, өндөр хөх буур унасан залуу тариачин эр миний
цонхон доогуур өнгөрөв
c. Зүйр цэцэн үг	3. Эрлийг сургаар олдог
Эрдмийг хичээлээр сурдаг
d. Өгүүллэг	4. Эрт цагт хүмүүс гар хөл нь тахийж одох болсонд Бурхан багш Лусын
хааныд хүрч нутаг амьтнаа жаргалтай болгохыг эрж ирлээ гэжээ
e. Домог	5. Буянт их настандаа сайшаагдаж
Буйгаараа хамтаар жаргахын билгийг айлтгая

2.3. Зөвийг нь олж сонгоорой.

		1	2	3	4	5
a.	Балархай эгшиг гээгдэхгүй үг	нөхцөл+ийг	өнцөг+ийг	хамаг+ийн	ганга+аар	бэлдэц+ийн
b.	Зөөлний тэмдэг үл солигдох үг	захь+аа	тохь+той	хумь+х	боль+лоо	хувь+тай
c.	“ё”-г шууд залгах үг	бороош	хүлээ	хороо	орооцолд	богтол
d.	Эр үгэнд “-ыг” бичих үг	гавж	хайлаас	тоног	урхи	углааш
e.	“л” өмнөө эгшигтэй бичигдэх үг	ном	хавтас	хичээл	хайч	үзүүр

2.4. Дүрс ялган бичих үгсийг тохирох утгатай нь харгалзуулаарай.

a. 	1. тал хээр
b. 	2. даалуу үүлүү
c. 	3. дэл сүүл
d. 	4. дал ная
e. 	5. дал мөр

СОНСОХ ДААЛГАВАР**Гүйцэтгэх хугацаа: 15 минут****[10 оноо]****Санамж:**

- “Өвгөн аавын аяга” эхийг мэдэрч, сонсож, ойлгоод асуултад хариулаарай.
- Хариултын олон хувилбараас зөвхөн нэгийг сонгож, хариултын хуудсан дээр /36-40/ зааврын дагуу будаарай.
- Зөв хариулт бүр 2 оноотой

36. Аав хэзээ өвөг аавын аяганд айраг хийсэн бэ?

- A. Цагаан сараас өмнө
- B. Шинийн нэгний өглөө
- C. Шинийн хоёрны өглөө
- D. Гүү барихаас өмнө
- E. Сар шахуугийн өмнө

37. Аяга яагаад хөгжмийн утас шиг жингэнэн дуугарсан бэ?

- A. Савхаар цохисон учир
- B. Амсар дүүрэн айрагтай учир
- C. Өвөг аав тэр дууг хамт урласан учир
- D. Сар шахуу бэлдэж хийсэн учир
- E. Амсрыг нь мөнгөлсөн учир

38. “Өвөг аавын аягатай айргийг би ууна, би ууна.” гэсэн өгүүлбэрээр ямар санааг илэрхийлсэн бэ?

- A. Ач нарын хоорондын маргаан
- B. Гэр бүлийн аз жаргал
- C. Гэрийн тооныг харах гэсэн
- D. Амсрыг нь мөнгөлсөн учир
- E. Хөгжим шиг жингэнэх дууг сонсох

39. Эхийн сэдвийг олоорой.

- A. Өвөг аавын аяганы тухай
- B. Сөнөтэй айрагны тухай
- C. Цагаан сарын тухай
- D. Аавын захиас, сургамжийн тухай
- E. Эв нэгдлийн тухай

40. Эхийн гол санааг тодорхойлоорой.

- A. Эвт шаазгай буга барина
- B. Үнэнч сэтгэлд үхэр чулуу уярдаг
- C. Аяганы хариу өдөртөө, агтны хариу жилдээ
- D. Шуудайд хийсэн үхрийн эвэр шиг
- E. Цаг цагаар нэг цадна, цагаан сараар нэг цадна

